

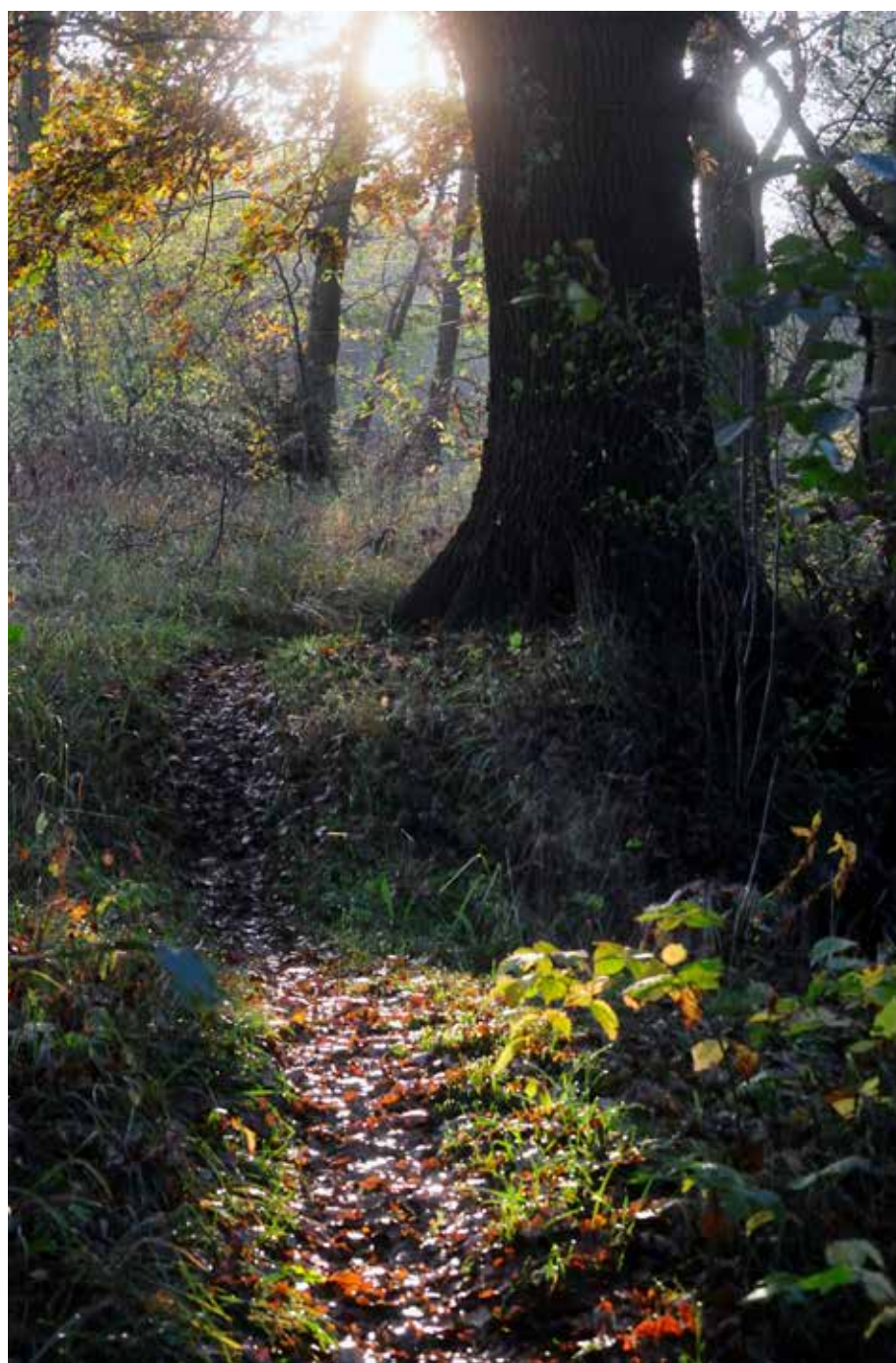

DISkutabelt

Medlemsblad för DIS Syd

Nr 3 2021

Välkommen till DIS Syds höstmöte
lördagen den 23 oktober i Klippan, se sidan 5

DISkutabelt

medlemsblad för Föreningen för
Datorhjälp i släktforskningen, region
syd. DIS Syd.

Utgivningsbevis 21725

Upplaga

2 700 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare

Viveca Kristiansen

Redaktör

Mats J Larsson, mats@dis-syd.se

Tryck

Detta nummer utges endast digitalt

DIS Syd

Porfyrvägen 20, 22478 Lund

Bg 4246-7058

Org.nr 846005-7527

Facebook: [https://www.facebook.com/](https://www.facebook.com/ForeningenDISSyd/)

ForeningenDISSyd/

Hemsida: <http://www.dis-syd.se>

E-post: info@dis-syd.se

Årsavgift

Helbetalande 70 kr

Familjemedlemskap 35 kr

Medlemskap i DIS centralt fordras.

Helbetalande 190 kr

Familjemedlemskap 95 kr

Adressändring

Anmäls alltid av medlemmar via:

<http://www.dis.se/sjalvservice> - medlemmar.

Annonspriser

Helsida 2 000 kr

Halvsida 1 000 kr

Kvartsida 800 kr

Åttondelsida 400 kr

Innehåll i Diskutabelt

- 3 Vivecas spalt
- 4 Redaktörens spalt, nästa nummer och bilder i detta
- 5 Inbjudan till DIS Syds höstmöte i Klippan den 23 oktober
- 6 Häradsekonomiska kartor av Lena Ringbrant Ekelund
- 7 Släktforskardagarna 2021 i Göteborg
- 8 Föredragen under släktforskardagarna, Släktforskning i Göteborg - egenheter och hjälpmedel
- 9 Göteborgs ekonomiska utveckling under 400 år
- 11 Om släktforskningens betydelse under äldre tid
- 12 Knut Oscar Broady
- 13 Vad innebär kyrkotagning?
- 14 Tack Göteborg och lycka till Skövde
- 15 Saxade tips & notiser
- 16 Sveriges släktforskarförbunds riksstämman den 4 september
- 17 Örnbergspristagare och Årets eldsjäl
- 18 DIS Syds program höstterminen 2021
- 19 Programmet fortsätter, Distansutbildning i Disgen 2021, DISkutabelt som pdf, annons Hallands Släktforskarförening
- 20 DIS Syds styrelse, faddrar och övriga funktionärer

Välkommen till DIS Syd

Vi gör din släktforskning enklare

Vi erbjuder våra medlemmar i
Skåne, Blekinge och södra Halland:

- Hjälp och stöd med att använda datorn i släktforskning från vår supportorganisation (faddrar)
- Kurser, träffar och workshops i Disgen, Disbyt, Dispos och Kartor på orter i vårt område
- Intressanta föredrag och trevliga släktforskarkontakter
- DISkutabelt är föreningens medlemsblad som innehåller erfarenheter, tips och föreningsnytt och kommer ut fyra gånger om året.
- DIS Syd skickar regelbundet ett nyhetsbrev om aktuella frågor, kommande träffar och utbildningar.

När du blivit medlem i föreningen DIS så bjuds du på första årets medlemskap i DIS Syd. Vi hoppas att du ska fortsätta vara medlem hos oss.

Allt detta får du som medlem i vår förening. Det kostar 70 kr per år, 35 kr för familjemedlemmar och förutsätter att du även är medlem i riksföreningen DIS.

Släktforskarhöst & höstmöte!

Nu är vi snart inne i höstmånaden oktober och då känns det helt legitimt att krypa inomhus och ägna sig åt favoritsysslan, släktforskning. De digitala släktforskar dagarna från Göteborg är avverkade, redaktörens referat från släktforskar dagarna börjar på sidan 7.

I DIS Syd har vi startat upp våra höstaktiviteter. De flesta av våra programpunkter är ännu digitala, men det finns några fysiska träffar. Höstens stora begivenhet i vår förening är höstmötet. I år blir det ett fysiskt möte i Klippan den 23 oktober. Lokalen vi skall vara i är stor så det finns möjlighet att sprida ut oss. På programmet står två olika föredrag, Alf Johansson berättar om byar och socknar i Skåne och hur de uppstod. Efter fiket kommer Lena Ringbrant Ekelund att berätta om bildhanteringen i Disgen. Jag hälsar alla medlemmar varmt välkomna till höstmötet. Mer om DIS Syds höstprogram finns på sid 18 och 19.

Ett vykort

I mitt ärvda släktarkiv finns ett vykort daterat den 28 mars 1904. Bilden på kortet är välkänd, den visar det svenska kungahuset med Oscar II och drottning Sofia med barn och barnbarn.

Att mottagare av kortet var min morfars moster är tydligt. Men att

förstå vem som var avsändaren och de olika namnen som anges har fordrat en hel del släktforskning. Moster Karna, mottagaren av kortet, var född 1868. Hon och hennes två år äldre syster Johanna levde tillsammans hela livet. De verkade som sömmerskor och missionshusföreståndare i Sturup under nästan femtio år, de förblev båda ogifta. Det var inte bara morfar och hans syskon som kallade dem för mostrarna, hela släkten använde detta namn på dem. Eftersom de blev gamla, över 90 år båda två, var vi många i senare generationer som träffade dessa damer. Själv minns jag dem mycket väl, jag var 11 år när moster Karna dog. De var alltid klädda i likadana fina hemsydda klänningar, jag tror inte det finns ett enda fotografi där de inte är klädda likadant. De gick ofta till fotografen, troligtvis för att skicka bilderna till Amerika. Dit hade tre av deras syskon och många kusiner emigrerat. Fotot till höger av mostrarna är från Sturup 1956.

Avsändaren av vykortet har efter min efterforskning visat sig vara min morfars storasyster som meddelade att hon tar 2.35 tåget från Malmö på lördag för att hälsa på hemma hos mostrarna och morfadern i Genarp.

Enligt postverkets regelverk från 1870-talet var det inte tillåtet att skriva annat än mottagarens namn

och adress på ena sidan av kortet, och på den andra sidan fick bild och hälsningstext samsas om utrymmet.

Från 1905 tillät dock postverket att adress och hälsning fick rymmas på samma sida, något som gav bildmotivet möjlighet att breda ut sig på den andra sidan. Runt sekelskiftet 1900 exploderade vykortens popularitet. 1897 sändes 1 miljon vykort och 1903 sändes nästan 38 miljoner vykort. Att det sedan delades ut post flera gånger per dag gjorde att vykortet kunde användas för snabba meddelande, den tidens SMS. (Uppgifterna om postverket och dess regelverk för vykort är hämtade från Wikipedia).

Välkomna till en spännande släktforskarhöst önskar er ordförande

Viveca Kristiansen

Redaktörens spalt

Som vanligt när det gäller mitt tidningsmakande är det i skrivande stund endast min egen spalt som återstår. I onsdags hävde regeringen och folkhälsomyndigheten sina restriktioner om pandemin, som plågat oss sedan förra våren. Samtidigt varnas vi - faran är inte över ännu. Bäst att iaktta försiktighet, som det heter på byråratspråk.

Vi i DIS Syd har bestämt att arrangera årets höstmöte på traditionellt sätt. Det ska bli så härligt att få träffa våra medlemmar igen. I år blir det i Klippan lördagen den 23 oktober. Inbjudan finns på sidan 5.

Samma dag som restriktionerna togs bort fick vi kontrakt på vår nya lägenhet. Vi ska flytta till Malmö och Slottstaden inom kort. Hustrun får äntligen återvända till sin barn- och ungdomsstad, efter att ha vistats i förskingringen i nästan 50 år. Självt har jag aldrig bott i Malmö. Jag växte upp i Lomma och för en Lommapåg var Lund Lund, och Malmö var stan. Till Lund åkte man om man var sjuk, annars var det Malmö som gällde. Jag har gått på gymnasium i Malmö. Höstterminen 1961 började jag på S:t Petri, som då inrymde försöks-gymnasiet och som ett år senare flyttades till den nybyggda Heleneholmskolan, där jag tog studenten 1965.

Vi kommer att bo ett kvarter från Fridhemstorget. På biografen Fontänen, som då låg vid Fridhemstorget gick jag och Marianne på

bio tillsammans för första gången Nyårsdagen 1966 och såg *Zorba* med Anthony Quinn. Vi hade träffats kvällen innan på Krogen Chrougen i Akademiska Föreningen i Lund. Det gäller att smida medan järnet är varmt. Nu känns det som om cirkeln är på väg att slutas!

Vi har fått brått med alla flyttförberedelser. Vi flyttar från en marklägenhet i två plan med garage och trädgård till en trea utan balkong. Mäklaren som ska hjälpa oss med försäljning av vår bostadsrätt är kontaktad. Kläder, möbler, böcker, trädgårdsmöbler, trädgårdsredskap måste vi göra oss av med. Det gäller att sälja, skänka eller kasta. Kanske blir det garageloppis i Nosaby?

I veckan deltog vi i en heldag med vår kör, som vi har repeterat med varje tisdagsförmiddag i över 16 år. Eftersom vår körledare dessutom slutar så blev det sista gången med det härliga gänget. Jag har meddelat att jag avgår från mina uppdrag i Kristianstadsbygdens släktforskarförening, Nordöstra Skånes Senioruniversitet och Kristianstads Teaterförening. Min planerade studiecirkel i släktforskning för nybörjare har jag ställt in. Men min cirkel Mats frågelåda räknar jag med att kunna fullfölja med Zoom. Mina uppdrag i DIS Syd behåller jag. De kan man sköta lika bra i Malmö som i Nosaby.

Vi räknar med att det finns köror i Malmö med plats för oss. Stads-

teatern, som vi fortfarande envisas att kalla den, finns med sitt rika utbud där den har legat sedan 1944. Lomma-Burlövs Släkt- och folklivsforskare och Lomma Museiförening kommer det att bli lättare att besöka efter flyttningen. Även simhall gives i Malmö och *Ribban* dessutom.

Detta nummer av **DISkutabelt** innehåller mest referat av de föredrag som jag lyssnade på under de digitala släktforskar dagarna i Göteborg. Vår kartfadder Lena Ringbrant Ekelund bidrar med en artikel om Häradssekonomiska kartor. På tal om att sluta cirkeln berättade Ola Larsson att huvudpersonen i hans bok *Översten* bevittnat Crusenstolpekravallerna i Stockholm 1838. Jag som skrev min tvåbetygsuppsats i historia 1967 om just de kravallerna.

Nöjsam läsning önskar

Mats J Larsson

Bidrag till DISkutabelt

Vill du dela med dig av dina erfarenheter av släktforskning med eller utan dator? Har du synpunkter på vår tidning eller vår förening. Vi tar gärna mot ditt bidrag i **DISkutabelt**. Kontakta i så fall vår redaktör Mats J Larsson på 070-372 75 01 eller mats@dis-syd.se. Manusstopp för årets sista nummer är den 15 november.

Material kan skickas till redaktören. Författare får granska sin artikel före tryckning. Citat ur **DISkutabelt** får göras om källan anges. För återgivande av signerade artiklar samt illustrationer krävs tillstånd av författaren, illustratören eller fotografen.

Höstbilden vid Skräbeån på första sidan har Bo Lundgren tagit. Viveca Kristiansen har bidragit med illustrationerna på sidan 3 medan Hans Bjernevik har plåtat redaktören ovan. Alf Johansson och Torgny Larsson har bidragit med sina porträtt liksom Lena Ringbrant Eklund som också står för bilderna på sid. 5-6. Illustrationerna i artiklarna från Släktforskar dagarna är hämtade från arrangörernas program. Saxade tips & noter och Erland Ringborgs bild är hämtade från Rötter.

DIS Syd bjuder in till höstmöte i Klippan den 23 oktober

Allmänt medlemsmöte - Höstmöte - på Sågenhuset i Klippan

Lördagen den 23 oktober kl. 13:00 – 16:00

Sågenhuset, Ängelholmsgatan 9, Klippan

För att underlätta vår planering är det önskvärt att de som vill delta i höstmötet anmäler sig senast den 20 oktober. Anmälan gör man på formulär som finns på dis-syd.se.

Program

Föredrag av Alf Johansson, Ordförande i Malmö Släktforskarförening berättar om Byar och socknar i Skåne och hur de uppstod.

DIS Syd bjuder på fika

Lena Ringbrant Ekelund, ledamot av DIS Syds styrelse och kartfadder i DIS kommer att berätta om bildhantering i Disgen.

Styrelsen informerar och frågestund

Vid mötet kommer Disbytombud och DIS Syds faddrar att finnas på plats för att svara på frågor och ge tips.

Skånes Släktforskarförbund deltar med sitt populära bokbord. Där finner du intressanta böcker, DVD-skivor m.m.

För tåg- och bussförbindelser till och från Klippan se Skånetrafiken.

Hjärtligt välkomna!

De häradsekonomiska kartorna

De häradsekonomiska kartorna gjordes mellan 1859 och 1934. Föregångaren var sockenkartor som byggde på kartor upprättade i samband med Laga Skifte. Kartorna publicerades ofta häradsvis vilket är orsaken till namnet. Inom Föreningen DIS kallas kartorna HEK.

Kartorna varierar

Beroende på när kartorna gjordes varierar innehållet. Skalor och bladindelning är också olika. När man standardiserade bladindelningen sattes ibland kartor med olika ålder och utseende ihop.

Karta Kristianstad län 1930 överst, Östergötland 1870 nederst

Inte kartor för hela landet

Tyvärr finns det inte kartor för hela landet, det finns bara kartor över följande län Malmöhus, Kristianstad, Blekinge, Halland, Skaraborg, Älvsborg, Östergötland, Södermanland, Örebro, Uppland, Stockholm, Västmanland och Värmland. Vissa delar av Norrbottens och Dalarnas län finns också.

Ekonomiska kartor

Kartorna är ekonomiska och visar hur marken användes, vegetation, vattendrag, bebyggelse, kommunikationer och gränser. Även om kartornas innehåll varierar så användes dessa färger:

- Blå: vattenområden och vattendrag
- Grön: tomtmark och trädgårdar
- Rosa eller gul: åkermark
- Grå med stjärnor: skogsområden (barrträd)

- Grå med ovala ringar: skogsområden (lövträd)
- Röd: bostadshus, herrgårdar och liknande
- Mellan- eller ljusröd: tätbebyggda stadsområden
- Röd: gränser
- Svart: offentliga byggnader, ekonomibygnader, fabriker, industrier och liknande
- Brun eller ljusbrun: färdvägar, landsvägar
- Svart/vit: järnvägar

Köp karta anpassad för Disgen

Det finns HEK-kartor att köpa i DIS webbshop. De finns endast på USB (fanns förr även på DVD). Det finns ett paket med alla HEK-kartorna för Sverige men de är inte anpassade för Disgen. Om du använder Disgen bör du köpa kartorna länsvis och anpassade för Disgen!

En karta som är anpassad för Disgen innebär att den är georefererad så den hamnar på rätt plats i Disgens karta. Du behöver bara kopiera den till ditt kartförråd och uppdatera kartdatabasen så är allt färdigt. Mycket smidigt! Kartan är även delad i mindre delar för att inte tynga ner din dators arbetskapacitet.

Ibland värdefulla beskrivningar till kartan

Till kartpaketet finns även beskrivningar till kartan. Glöm inte titta på dem! De är särskilt värdefulla i N, K, L och M-län eftersom där står ägaren till fastigheten vid tidpunkten för kartans framställning.

Problem med att öppna gamla kartpaket

Tidigare har det varit lite krångligt att titta på kartorna och beskrivningarna. Man var tvungen att öppna dem i Internet Explorer, ha en Djvu-läsare samt tillåta körning av aktivt innehåll från CD. Där var inga problem med att använda kartorna i Disgen om man lade dem i kartförrådet, men väl för att läsa beskrivningarna.

Nu har vi i kartgruppen konvertera djvu-filerna till pdf-filer vilket gör det enkelt att läsa beskrivningarna.

Efterföljarna till HEK-kartorna är de äldre ekonomiska kartorna GEK med flygfoto som underlag. I de län som saknade HEK-kartor kan det finnas tidiga ekonomiska kartor som även finns anpassade för Disgen. De finns i Webbshopen under Häradsekonomiska kartor. Där finns även gamla sockenkartor för Jämtlands och Härjedalens län.

Lena Ringbrant Ekelund
Kartfadder

Källor: "Släktforska med kartor" av Björn Johansson och Karl-Ingvar Ångström samt Wikipedia.

Lenas kontaktuppgifter på sista sidan.

Släktforskar dagarna 2021

Släktforskar dagarna är höjdpunkten på året för oss släktforskare, vår egen julafton. Dagarna är en viktig kontaktpunkt inte bara för släktforskare emellan utan ger också möjlighet till marknadsföring för släktforskar- och hembygdsföreningar. Då träffar vi företrädare för arkiv av olika slag, tidningar och tidskrifter, författare, forskare, utbildningsföretag och studieförbund. Dagarna är viktiga för att rekrytera nya generationer släktforskare, men ger också inspiration till mera erfarna forskarna.

Sommaren 2020 stoppade corona-pandemin de planerade Släktforskar dagarna i Skövde. Efter den besvikelsen hoppades vi släktforskare på att det i alla fall skulle bli Släktforskar dagar i Göteborg 2021. Staden som det året skulle fira sitt 400 årsjubileum. Släktforskar dagarna är ett jättearrangemang. Det kräver en lång planeringsperiod inte bara för den arrangerande föreningen eller föreningarna och släktforskarförbundet utan också för hotell- och resebranschen och för själva arrangörstaden. Förhoppningarna om att kunna arrangera dagarna på ett traditionellt sätt i Göteborg stäcktes dock. Smittspridningen i landet avtog inte som man hade hoppats våren 2021. Arrangörerna tvingades därför att besluta att det inte skulle bli några släktforskar dagar på traditionellt sätt i Göteborg i augusti.

Men skam de göteborgare som ger sig! Om vi inte kan träffas i stan, så kan vi kanske ordna digitala släktforskar dagar i stället. Under pandemin har släktforskar rörelsen tvingats anpassa sig till att genomföra möten och utbildningar digitalt. Och inte utan framgång vill jag påstå! Vi har blivit duktiga på att träffas på Skype, Zoom, Meet och allt vad de digitala plattformarna för att mötas nu heter. Sagt och gjort! Göteborgs Regionens Släktforskare beslöt sig för att arrangera sina släktforskar dagar digitalt. Och de arrangerades under mottot *Bygga broar* under två dagar den 11-12 september i år. *Heder åt arrangörerna!*

Det blev naturligtvis annorlunda släktforskar dagar när man inte, som man är van vid, kan botanisera i en stor lokal. En hall som brukar vara fylld av släktforskarföreningar, arkiv, de stora amerikanska släktforskar drakarna och alla andra utställare från arrangörssorten, men också från alla Sveriges hörn och en del från utlandet. Det blev ju inte möjligt att på plats titta på de nyheter på släktforskningsområdet som erbjöds. Det gick inte att bläddra i nya böcker eller diskutera nyheter som någon förening eller företag kunde erbjuda eller att ställa frågor och få svar. Och det gavs heller ingen gemensam bankett på lördagskvällen. Men ändå! *Det var släktforskar dagarna!*

Huvudsponsor var, som under senare år Arkiv Digital, och samarbetspartners utöver Sveriges Släktforskarförbundet var Göteborgs 400-årsjubileum 2021 och Studieförbundet Vuxenskolan. Ytterligare sponsorer fanns. De finns uppräknade på sfd2021.se/massportalen/ för den intresserade. Alla utställare kan studeras på sfd2021.se/anmalda-utstallare/.

Föreningen DIS var en av utställarna, men även regionföreningarna DIS-Filbyter, DIS-Mitt och så DIS-Väst förstås hade egna montrar. DIS erbjöd ett eget program under dagarna som man kunde ansluta sig till via Zoom, med ämnen som introduktioner till Disgen2021, till Disbyt och till kartor i Disgen, Föreningen DIS presenterade sig, historiska kartor hos DIS samt DNA forskning med Disgen 2021. Under dagarna erbjöd DIS en uppgradering av äldre versioner av Disgen till Disgen 2021 för endast 150 kr. I webbshopen erbjöds medlemskap i DIS 2021 + 2022 med Disgen2021 för 800 kr. Under dagarna kunde intresserade prova på Disbyt med högsta behörighet.

Jag botanisera något bland utställarna, men ägnade mig huvudsakligen åt att lyssna på de föredrag som erbjöds. Några av dem refereras i det följande.

Mats J Larsson

Föredragen

Under släktforskar dagarna erbjöds många föredrag i olika ämnen med anknytning till släktforskning av 23 föreläsare. Några av föredragen gavs både under lördagen och söndagen. Eftersom dygnets timmar är en begränsning kunde man inte lyssna och se alla föredragen under helgen.

För att kunna se föredragen måste man köpa biljett. Det fanns olika biljetter. Om man valde biljetten hela helgen (250 kr) kan man se föredragen t.o.m. den 14 november, så man behöver inte missa något.

Vilka föredrag skulle jag välja att lyssna på? Och vilka skulle jag referera i tidningen? Detta dilemma har er redaktör haft även under tidigare släktforskar dagar. Vilka föredrag och föredragshållare kan intressera mina

läsare och vilka visar det sig efteråt vara svåra att skriva något om? Jag fastnade för att i första hand att lyssna på och skriva om föredragen med Göteborgsanknytning.

Dick Harrisons föredrag *Om släktforskningens betydelse under äldre tid* verkade också intressant. Vad mera? Jag tänker att Kaj Jensens föredrag *Vad innebär kyrkotagning?* borde intressera läsarna liksom Ola Larssons presentation av sin nya bok om *Knut Oscar Broady*. Anna-Lena Hultmans föredrag *I emigranternas spår då?* Hur mycket får plats i detta nummer? Ja, det är bara att sätta i gång så får vi se vad det blir. Rymts inte allt så får det publiceras i julnumret i stället.

Släktforskning i Göteborg – egenheter och hjälpmedel

Föredragshållaren heter Malin Juvas och är arkivarie på Landsarkivet i Göteborg. Hon inledde med att berätta att det kan vara utmanande att släktforska i Göteborgsförsamlingarna. Det beror på att församlingsförändringarna har varit många under stadens 400 åriga historia. Församlingarna har dessutom haft olika sätt att sköta sin bokföring och lämnat efter sig skiftande källmaterial. Församlingarna var dessutom inte territoriellt indelade innan 1883. Flera församlingar förde personalförteckningar i stället för husförhörlängder. Mellan 1656 och 1812 upprättades inga mantalslängder.

De ursprungliga församlingarna i Göteborg var Gustavi eller Domkyrkoförsamlingen, Kristine eller Tyska församlingen, Örgryte, Garnisons- eller Kronhusförsamlingen, Hospitalsförsamlingen, Amiralitetsförsamlingen-Förenade Kustförsamlingen 1820-Karl Johans församling 1828, Mariebergs församling-Förenade Kustförsamlingen 1820-Karl Johans församling 1828, Nya varvets församling utskildes ur Kustförsamlingen 1827 och införlivades med Karl Johan 1931. Personregister har upprättats av Landsarkivet och finns tillgängliga hos Arkiv Digital. Övriga församlingarna var de Engelska, Katolska och Mosaiska/Judiska.

Malin visade exempel på register till Amiralitetsvarvs, Mariebergs och Karl Johans församlingars Födelse- och dopböcker 1730-1860 som upprättats av Landsarkivet.

Den territoriella församlingsindelningen infördes 1883 med Gustavi eller domkyrkoförsamlingen, Kristine, Karl Johan, Örgryte och tre nya församlingar Gamlestaden,

Haga och Masthuggs. Följande icke territoriella församlingar finns efter 1883 Hospitalsförsamlingen som upphör 1883, Garnisonsförsamlingen som upphör 1927, Kristine Tyska, Engelska, Katolska med egen bokföring från 1910 och Mosaiska/Judiska med egen bokföring från 1910. Den återfinns på Regionarkivet Västra Götalandsregionen och hos Göteborgs stad.

I Karl-Johans församling fördes inga husförhörlängder mellan 1869 och 1882. Malin gav tips om ersättningskällor; Uppgifter till husförhörlängder (serie H I b) 1869-72, Flyttningslängder (vol. B I:4) 1870-80, konfirmationsboken (vol. D I:2) 1828-86 samt Flyttningslängden, Födelseboken och Konfirmationsboken kring 1883. Häri betyder röda noteringar att personen är kvar i Karl Johan och blåa noteringar betyder att personen är överförd till Masthuggs eller Haga församlingar.

En ny församlingsindelning skedde 1908. Vasa församling tillkom och delades upp 1929 i Vasa och Johanneberg. Annedal tillkom som ny församling. Oscar Fredriks församling bildades genom delning av Masthuggsförsamlingen. Huvuddelen av den ursprungliga församlingen kallas Oscar Fredrik och perioden 1883-1907 finns där.

Dessutom har det skett församlingsförändringar under 1900-talet. Följande församlingar har införlivats med Göteborg; Örgryte, Lundby, Västra Frölunda, Backa, Björlanda, Torslanda, Säve, Tuve, Angered, Bergum, Rödbo, Styrso och Askim. Dessutom har det nybildats församlingar; Härlanda, Brämaregården, Kortedala, Biskopsgården, Högsbo, Tynnered, Älvsborg, Bergsjön, Nylöse, S:t Pauli (som ersätter Gamlestads församling) och Gunnared.

Fastighetsbeteckningar i Göteborg anges i rotar, kvarter och nummer med romerska siffror. Malin gav oss en lathund med exempel från Karl Johans, Haga, Masthuggs, Oscar Fredriks och Annedals församlingar.

- V R = femte roten
- 7/4 = sjunde kvarteret
- XI R 12/4 2 = elfte roten 12 i kvarter nr 2
- Ö.H 52 = Östra Haga 52
- M I – M VII Majornas 1:a till 7:e rote

Om man söker efter fastighetsbeteckningar och gatadresser så tipsades vi om Göteborgs adress- och industrikalender 1850-99 som finns digitaliserad på regionarkivet och hos Göteborgs stad. För perioden 1907-47 finns den i forskarsalen på Landsarkivet.

Malin avslutade med att berätta om hur man söker i församlingsböckerna på 1900-talet, om Göteborgs mantalskontor 1917-67, som finns i den digitala forskarsalen hos Riksarkivet under Göteborgs stads centralregister. Och att barn som är födda på bb på Sahlgrenska sjukhuset i Annedal, inte finns i Annedals födelsebok utan i stället i Sahlgrenska sjukhusets födelsebok.

Mina personliga erfarenheter av släktforskning i Göteborg är begränsad. Några av min hustrus 1800-tals släktingar lämnade Halland för Göteborg och jag har haft vissa bekymmer att återfinna inflyttningsförsamlingen.

Efter Malins utmärkta föredrag inser jag att det gäller att hålla tungan rätt i munnen vid släktforskning i rikets andra stad.

Landsarkivet i Göteborg

Göteborgs ekonomiska utveckling under 400 år

Per Hallén är fil dr i ekonomisk historia och universitetslektor på Handelshögskolan i Göteborg. Hans forskning handlar om Göteborgs historia med fokus på handel, sjöfart, kreditmarknad, fiske och rekreationsområden. Det har under åren blivit tretton böcker som berör Göteborg.

Han började föredraget med att berätta om Lödöse och Kungälv som föregångare till Göteborg och som låg utmed Göta älv och kan dateras till någon gång mellan år 1000 och 1100. Nya Lödöse, som etablerades på senare delen av 1400-talet, motsvarar Gamlestaden i nuvarande Göteborg. Nya Lödöse benämndes omkring 1550 Älvsborgs-staden. I början av 1600-talet blev det första Göteborg till – Karl IX:s Göteborg.

Fästningsstaden kallade Per Göteborg för under perioden 1619-1720. Efter Älvsborgs andra lösen inleddes byggandet av det nya Göteborg. Holländska experter anlätades för stadsplaneringen, men det är soldater som bygger. Holländarna var duktiga på att projektera sankmark och utgjorde i början majoriteten av stadens

befolkning. Då anläggs Stora hamnkanalen och fästningen som statliga projekt. I mitten av 1600-talet revs Älvsborgs fästning och man byggde Nya Älvsborg i hamninloppet som ett led i försvaret av staden. Däremot finansieras Östra och Västra

hamnkanalerna av stadens borgare. Handelsvaror som järn och trä var då huvudsakliga exportvaror. Master var en viktig och eftertraktad produkt. Göteborg var startpunkt för resorna i samband med Sveriges försök att skaffa sig kolonier i Nordamerika och Afrika under 1600-talet.

Därefter följde *Handelsstaden*. Göteborg blomstrade från mitten av 1700-talet fram till början av 1800-talet, mycket tack vare Ost-

Fästningsstaden

indiska kompaniet, grundat 1730, och sitt gynnsamma läge under Napoleonkrigen. Ostindiska kompaniet var främst tänkt för handel med Kina, men även för handel med Indien. Kompaniet lyckades dock inte etablera sig i Indien. Kompaniet ägnade sig åt handel och finansiell verksamhet, men också åt smuggling under Napoleons blockader i början av 1800-talet. Som exempel nämnde Per att te som skulle lossas i Amsterdam smugglades vidare till England.

Sillen började gå till på västkusten i slutet av 1740-talet och i Göteborg startades flera sillsalterier under perioden 1770-1780. Sillfiske och salterier var en synnerlig lönande bransch under en femtioårs period, men den tog slut 1808 av naturliga orsaker. Försvarsmurarna runt staden hindrade vidare expansion och 1807 beslutades att riva dem. Spekulationer under 1815-1840 ledde till den dittills värsta ekonomiska krisen som drabbat Göteborg.

Perioden 1860-1970 kallade Per för *Industristaden*. Först etablerade sig livsmedels- och textilindustrierna och därpå mekaniska verkstäder på östra sidan av älven. Viktiga förutsättning för industriexpansionen var byggandet av Göta kanal, som blev klar 1832, och utbyggnaden av Västra stambanan mellan Göteborg och Stockholm 1855-62. Dessa industrisatsningar gav Göteborg goda förutsättningar att utvecklas till landets främsta import- och exporthamn. Som exempel på textilindustrier nämndes Rosenlunds fabriker från 1859 och som livsmedelsindustrier sockertillverkningen,

som minskade behovet av import av råsocker. Bomullsmaskinerna för textilindustrierna byggdes av Motala verkstad och skeppades via Göta kanal till Göteborg. Under denna period startades i staden kommande världsföretag som SKF och Volvo. 1900-talets Göteborg präglades av en stor industriproduktion. Staden hade landets största exporthamn och containerhamnen var betydande.

Per benämnde perioden 1970-2021 *Industri- och tjänstestaden*. Varvsindustrin försvann under 1970- och 80-talen, men innan dess hann Eriksbergs varv 1977 att leverera Nai Genua, den största tankbåt som byggts i Göteborg (409 400 dwt). Cityvarvet (Götaverken) fanns kvar som reparationsvarv till 2015. Volvo och SKF var de kvarvarande stora industrierna i staden. Antalet anställda i tillverkningsindustrin har ökat under de senaste tio åren och ävenantalet anställda inom tjänstesektorn har ökat. Staden har upplevt en tillväxtperiod efter krisen under 1990-talet. Befolkningen har ökat från 430 000 år 1990 till 580 000 år 2020. Utbyggnaden av hamnen fortsätter. Nya stora terminaler och en djupare farled byggs liksom stora logistikområden på Hisingen. Det påbörjade Karlaprojektet avstannade dock 2021 p.g.a. pandemin.

Så slutade Per Hallén sin intressanta exposé över staden Göteborgs utveckling under 400 år.

Gamla Göteborg med Kämpebron över Vallgraven.
Akvarell målad av Justus Weinberg år 1793
(något beskuren)

Om släktforskningens betydelse under äldre tid

Professorn i historia vid Lunds universitet, Dick Harrison, är en trägen gästföreläsare vid släktforskar dagarna. Själv stötte jag på honom för första gången på släktforskar dagarna i Malmö 2008 då han höll en inspirationsföreläsning på fredagen som avslutning på de olika konferenser som föregick själva släktforskar dagarna på den tiden.

Då handlade det om den programserie i historia som han förberedde för TV4. 2009 i Falköping föreläste han om *Sanningen bakom Arn*. I Köping 2013 hette föredragen *Bergslagen – den svenska industrins historiska hjärtland* och *Upprorsmän, biskopar, borgbyggare och upptäckare – en historisk resa genom Västra Mälardalen*. I Halmstad 2017 hade turen kommit till sjöröveriet på Västerhavet och Dick hade satt rubriken *Från vikingar och vendiska sjöfarare till svenska statens kapare* på sitt föredrag.

Självklart medverkade Dick Harrison även vid årets digitala släktforskar dagar i Göteborg och denna gång om släktforskning med rubriken *Om släktforskningens betydelse under äldre tid*. Klart att jag lyssnade på det!

Dick inledde med att berätta om Jesus härstamning. Hur var det då med Bibelns källor? Evangelisterna Matteus och Lukas skiljer sig betydligt åt när det gäller Jesus anor. Lukas, som var mera ambitiös, redovisar 42 generationer medan Matteus ger oss betydligt färre och de var inte heller helt samstämmiga. Att skilja agnarna från vetet är svårt för oss och var lika svårt då! konstaterade Dick. Hur förhöll det sig med evangelisternas källor? Evangelisterna i Nya testamentet använde sig av olika källor och inte enbart skriftliga.

Har ni också hört talas om personer som påstår att de stammar från Jesus och Maria Magdalena, frågade han? Det finns inga källor för en sådan härstamning, fortsatte han. Att hävda släktskap med Jesus är inte enbart ett svenskt fenomen.

Det har alltid funnits en tendens att lägga till, att försköna och bättra på. *Kvarlevor* är något vi kan lita mycket mera på än s.k. *berättande källor*. Det

finns åtskilliga exempel i moderna databaser med släkttavlor som har släktband från Ynglingaätten eller Sköldungarna. I mångt och mycket

handlar det om ett arv från 1600-talet.

En del kan vi lasta

Johannes Magnus för (bilden nederst på sidan). Ärkebiskopen skrev *Alla göta- och sveakonungars historia*, som gavs ut 1554 efter hans död. Det mesta i verken är rent *hittepå*, enligt Dick.

I hela Europa var det vanligt att historieskrivarna och furstarna ville påvisa ett ärofyllt förflutet. Saxo Grammaticus (död tidigast 1206) skrev dansk rikshistoria i 16 böcker, *Gesta Danorum*, där han konstruerade långa kungalängder i syfte att förlänga det egna folkets historia bakåt i tiden. Sagan om kung Arthur och riddarna omkring runda bordet är påhittade ungefär samtidigt, enligt Dick.

Kan det stämma när någon åberopar att sig vara släkt med Birger Jarl eller den heliga Birgitta? Knappt, svarade Dick. Den ätt som den heliga Birgitta tillhörde dog ut redan under medeltiden.

Dick visade också på sådana inslag i olika krönikor från senmedeltiden. Hur är det med äreminnena över Gustav Vasas söner – Erik XIV eller Karl IX? Rena historieförfalskningar som legitimerades genom Johannes Magnus bokverk. Karl Knutsson Bonde (Karl VIII), som tre gånger var kung och en gång riksföreståndare, lät skriva *Karlskrönikan*. I den redovisar han ett släktskap med Erik den helige på mödernet. Har han hittat på släktskapet? Hans mor skulle ha hetat Märta, men inga bevis har återfunnits om hennes existens eller att hon dessutom skulle varit släkt med Erik den helige. Dicks svar; *Jag vet inte!*

Husförhörslängder i Sverige finns sedan 1670-talet. De och andra kyrkoböcker och domböcker bedömer

Dick allmänt vara ganska säkra källor liksom att bouppteckningar sedan 1730-talet kan man lita på. Medeltida brev finns från 1400-talet och kan betraktas som kvarlevor liksom de fåtaliga brev som finns från 1200 och 1300-talen.

Pontus de la Gardie är en annan historisk person som bättrat på sin härstamning betydligt sedan han enrollerats i svenska armén under Erik XIV. Hur är det med släktskapet med adelsläkter som också åberopas i moderna släktdatabaser? Ätterna Tott, Trolle och Banér kan beläggas tidigast från mitten av 1300-talet. Släkterna Wasa, Brahe och Sparre kan

beläggas från 1400-talet, medan ätterna Bjelke, Bonde, Natt och Dag och kanske Oxenstierna kan beläggas från Magnus Ladulås tid. Man kan i bästa fall i sin släktforskning ta sig hit, men inte längre!

Finns det några skriftliga källor i Sverige tidigare än 1200-talet? Dick berättade om en runsten -*Malstastenen* - som förr stod på en åker i Malsta i Rogsta socken i nuvarande Hudiksvalls kommun och som nu finns på Hudiksvalls museum. Malstastenen är skriven med runor och ristaren Romund räknar upp sju led av manliga släktingar och några kvinnor samt mark som de hade förvärvat. Redan på 1600-talet försökte man tolka stenen. Nu är den tolkad och består av ett antal namn på personer som är släkt med varandra och därtill namn på land och gårdar som slakten gjorde anspråk på att äga. Stenen har ett kors varför man kan anta att Romund var kristen. De förfäder som räknas

upp lär däremot ha levt i förkristen tid. Forskarna tror att stenen ristades vid 1000-talets mitt eller möjligen i början av det århundradet.

Dick avrundade sitt föredrag med att berätta om Buresläkten och om Johan Bureus eller Bure (1568-1652). Bure var Sveriges förste riksantikvarie och riksbibliotekarie. Han var

landets förste borgerliga släktforskare som kartlade ofrälse och skrev Sveriges största enskilda släktutredning fram till modern tid. Där redovisade han 1 900 ättlingar till Bureätten. Bure var influerad av de kungliga genealogerna. Bl.a. Urban Silkeborg har 2014 visat på felaktigheter i Bures släktutredning. Genom DNA-analys har man kunnat avfärda en del av Bures uppgifter, t.ex. att Bure skulle ha adliga anor, medan andra av Bures uppgifter har visat sig vara korrekta.

Hur ska vi då förfara med vår forskningen om släktingar före 1600-talet? Anlägg ett källkritiskt angreppssätt och var vaksam mot de tendenser som kan finnas, rådde Dick åhörarna.

Knut Oscar Broady

I föredraget berättade författaren Ola Larsmo om sin roman *Översten*. På släktforskardagarna i Umeå för några år sedan, lyssnade jag på hans föredrag *Swede Hollow*. Det handlade om hans planer om att ge ut en roman om fattiga svenska emigranters öde i Chicago. Föredraget var mycket intressant och fascinerande. När hans roman *Swede Hollow* kom ut 2016, läste jag den med stor behållning. Dessa positiva erfarenheter gjorde att jag valde att lyssna på hans nästa romanprojekt under släktforskardagarna.

Ola berättade att när gjorde sin research för *Swede Hollow* så fann han också spår efter andra fascinerande emigrantöden och konstaterade att så mycket emigrationshistoria ännu inte var skriven. Ett öde som han fastnade för handlade om fattigpojkens Knut

Oscar Brundin från Bäckens gränd i Uppsala, där han föddes 1832.

Som sexåring flyttade Knut Oscar till Gamla stan i Stockholm. 1838 blev han vittne till Crusenstolpekravallerna och såg hur mobben försökte lyncha hans judiska grannar. Hans far hade då fått arbete på Djurgården och blev sedan artillerist på Skeppsholmen. Knut Oscar var själv rekryt på Skeppsholmen när nya kravaller bröt ut i Stockholm under revolutionsåret 1848. Hans bror Fredrik, som också var militär vid Svea livgarde, fick en gatsten i huvudet och dör 1848. Flera demonstranter sköts ihjäl i Stockholm av militären. Knut Oscar blir 1852 artilleriunderofficer.

Knut Oscars mor emigrerar och vistas i New York 1848. Hon var metodist och den rörelsen kan ha finansierat hennes resa över Atlanten, trodde Ola. Knut Oscar flyttar själv till Göteborg och enrollerar sig i Flot-

tan. På flottbasen träffar han sin blivande hustru Charlotta - Lotten. Även Knut Oscar och Lotten emigrerar och tillhör den första vågen Ameri-kaemigranter. Resan över havet med skeppet Laurvig har gått till emigrationshistorien som en av de allra svåraste seglatserna.

I vindar av orkanstyrka tog överfarten tre månader. Skeppet landar i Quebec och deras dotter föds där, men hustrun Lotten dör efter ett dygn. Där är Knut Oscar i främmande land med ett nyfött barn. Hur fick han henne att överleva, frågade författaren sig?

Han lyckades ta sig via kanalerna från Canada till New York och träffar osannolikt nog på sin mor, som har bytt namn till McKenna och är omgift med en lungsjuk irländsk skeppare. I New York dör Knut Oscars lilla dotter sex veckor gammal.

Så långt har författaren stött sig på Knut Oscars dagboksanteckningar. Knut Oscar ansluter sig till en liten svensk församling kallad Betelskeppet. Han blir djupt religiös och ges möjlighet att studera vid Madison University, som antog även kvinnor och färgade. Han amerikaniserar sitt efternamn Brundin till Broady.

Han engagerar sig i den abolitionistiska rörelsen som kämpar mot slaveriet. När inbördeskriget bryter ut är han den ende studenten på universitetet som har militär bakgrund och ges i uppdrag att sätta upp universitetets eget regemente som kämpar på Nordstatssidan under inbördeskriget. Han stiger snabbt i graderna och blir slutligen utnämnd till överste, en titel som han behåller

livet ut. Han deltar i flera av de stora fältslagen, Fredericksburg, Gettysburg, Wilderness och Petersburg och sårades två gånger.

Efter inbördeskriget erbjuds Knut Oscar en tjänst som utbildare vid militärakademin West Point. Han tackar emellertid nej, han ska bli pastor i stället. Han

har gift om sig och får så småningom tre barn och blir amerikansk medborgare. Knut Oscar anser då att Sverige är ett underutvecklat land, enligt Ola.

När Knut Oscar återvänder till Sverige 1866 blir han en viktig person i svensk folkrörelsehistoria.

Även hans barn emigrerar till Sverige, men återvänder senare till USA. Knut Oscar hade varit pastor och föreståndare för en baptistförsamling i Boston under två år. Åter i Sverige trädde han i spetsen för det nyöppnade Betelseminariet i Stockholm. Han blev seminariets första rektor och det var han fortfarande 1906. I Stockholm predikade Knut Oscar under 20 år varje söndag och deltog i nykterhetsrörelsen *Hoppets här* under en tioårsperiod. Han dog i Stockholm vid 89 års ålder 1922.

Ola Larsmo avrundade föredraget med att han gjort ett medvetet försök att närma sig Knut Oscars liv. Hur nära kan man komma? Hur kan allt detta rymmas i ett enda liv? Vad är fiktion och vad är verklighet? Trots att Knut Oscar tidvis fört dagbok skriver han aldrig om sina krigserfarenheter. Vi vet var han befann sig och vad han gjorde, men inte hur det var att vara honom.

Vilket fantastiskt levnadsöde! Jag tänker läsa Larsmos bok *Översten* som handlar om Knut Oscar Broady.

Vad innebär kyrkotagning?

Kyrkotagning stöter man på i kyrkoböckerna, men det finns en vid uppfattning av vad kyrkotagning egentligen innebar. Det hävdade föredragshållaren Kaj Jensen. Kaj arbetar som utvecklare i Kungsbacka kommun. I sin ungdom läste han teologi och han har tjänstgjort flera år inom frikyrkan.

Det finns flera begrepp som används för kyrkotagning eller kyrkotagning; en moders tacksägelse, barnakvinnornas kyrkogång och absolution.

Historisk bakgrund

Den kyrkliga traditionen är hämtad från frambärandet av Jesusbarnet i templet. Men den är äldre än så. Man talar om den Mosaiska traditionen d.v.s. den gammaltamentliga traditionen om orenhet vid barnafödande. Kvinnorna ansågs orena när de fött barn och som det står i Gamla testamentet skulle kvinnan inte umgås med andra i 40 dagar såvida man inte födde en flicka för då gällde 80 dagar (3 Mos 12). Ursprunget är alltså hämtat från en gammal tradition långt före kristendomens inträde. Men var det denna mosaiska tradition som praktiserades?

Hur gick kyrktagningen till?

Kyrktagningen skedde ursprungligen oftast i vapenhuset, alltså inte i kyrkorummet. Senare skedde kyrktagningen i gången vid en kyrktagningsbänk. Till sist skedde den längst fram i kyrkan och vid altarringen. Men kyrktagningen kunde också ske i sakristian, prästgården eller i hemmen.

fördes kyrkotagning vid 78 procent av antalet födslar, medan motsvarande siffra för Carl Johan endast var 17 procent. I Hackvad skedde kyrktagningen alltid i samband med dopet medan det i Carl Johan bara skedde i en tredjedel av fallen.

Var det en renings sed eller tacksägelse?

Kyrkotagningen innebar både rening och tacksägelse. Rening inte p.g.a. födseln utan som en rening för alla kyrkobesökare. Seden var ett arv från den katolska kyrkan. I den katolska kyrkan togs kyrkotagningen bort mellan 1962 och 1965. Rening från vad? Påven Gregorius den store (590-604) framhåller tacksägelsemotivet. Han fick motstånd av flera kanonister (de som tolkar och formar kyrkorätt) som försvarar de gammaltestamentliga bestämmelserna. Påven Innocentius III förklarade 1198 att den mosaiska lagen inte var bindande och det blev genom påven Gregorius IX år 1234 allmänt gällande rätt.

Traditioner kring kyrktagningen

Kaj redovisade en undersökning om kyrktagning som omfattade tiden mellan 1940 och 1950. Enkäten hade besvarats av nästan 3 000 individer. 60 procent av de svarande betonade tacksägelsemotivet medan 23 procent menade att rening var det viktigaste motivet. 9 procent ansåg att det var en kombination mellan tacksägelse och rening. Resten menade att kyrktagningen var en tradition. Kaj redovisade också de skillnader som då fanns mellan landets stift. I Göteborgs stift hade nästan 700 personer tillfrågats. Här uppgav 77 procent tacksägelsemotivet medan 10 procent svarat reningsmotivet. I Uppsala stift med endast 13 tillfrågade svarade 15 procent tacksägelsemotivet medan 69 procent framhöll reningsmotivet.

Kaj redovisade en egen mindre undersökning av kyrkotagningsleden omkring 1900 från två församlingar Hackvad och Carl Johan i Göteborg. I Hackvad genom-

Folklig tro och seder

Kyrkan har under århundraden försökt att ta död på reningsseden. Men kyrkan har haft svårt att få tacksägelsemotivet accepterat av folket, menade Kaj. En handbok från 1540 för präster och djäknar innehåller en text på latin med innebörden *att man ska tacka för att födseln gått så bra trots dödsrisken*. Reningsseden lever kvar bland folket i många år till enligt Kaj.

Slutligen redovisade han andra folkliga traditioner kopplade till kyrktagningsleden.

Man ska gå in i kyrkan med höger fot först. Går modern in med vänster fot först riskerar barnet bli vänsterhänt.

Om man fött ett gossebarn ska man böja knä på höger sida och på vänster sida om man fött ett flickebarn. Gör man fel riskerar kvinnan att få skäggväxt och mannen att bli skägglös.

Efter kyrktagningen skulle man vända sig om mot församlingen i högervarv. Detta kontrollerades noga av kyrkobesökarna. Vänstervarv var ägnat åt det onda.

Kyrktagningen upphör

1986 förvinns kyrktagningstraditionen från kyrkohandboken.

Kaj hänvisade den som vill läsa mera i ämnet till boken *Kyrktagningsleden i Sverige* av Anders Gustavsson (en avhandling i etnologi, Lund 1972).

Tack Göteborg och lycka till Skövde!

Jag sänder ett stort tack till arrangörerna av årets släktforskar dagar i Göteborg. Ni ska ha all heder av er planering och den omplanering som krävdes för att genomföra årets digitala släktforskar dagar under pandemin. Det var ett suveränt genomförande trots svåra förutsättningar. Redaktören lyfter på hatten och säger TACK!

Normalt är att man på banketten under dagarna lämnar över budkavlen till arrangören av nästa års släktforskar dagar. I år blev det ju ingen bankett, men jag kan avslöja att 2022 kommer släktforskar dagarna att arrangeras i Skövde - den 20-21 augusti. Skövde som gick miste om Släktforskar dagarna 2020 p.g.a. pandemin. Lycka till 2022 Skövde! Jag hoppas att vi ses där!

Arrangörer av evenemanget 2023 har också utsetts av Släktforskarförbundet. Då blir det Östersunds tur.

Mats J Larsson

Saxade tips & notiser

Family Search vid milstolpen

Family Search har nyligen nått en milstolpe. De har slutfört digitaliseringen av sin enorma mikrofilms-samling och gjort det sista materialet tillgängligt på sin webbplats. Family Search erbjuder kostnadsfri släktforskning på nätet.

Filmrullarna är resultatet av mormonkyrkans arbete med att fotografera kyrkböcker, som de påbörjade i samband med andra världskrigets slut. Metoden att bevara arkivhandlingar genom att fotografera av dem och spara dem på mikrofilmsrullar var de inte ensamma om, men den religiösa organisationen var först med att systematiskt fotografera av hela kyrkoarkiv i stor skala, världen över.

Riksarkivets webbplats

Du som har släktforskat på Riksarkivets webbplats har kanske inte riktigt känt igen dig. *Den digitala forskarsalen* har nämligen fått en ny förstasida med bland annat en alfabetisk sökingång för de digitala arkiven. På den nya startsidan för Riksarkivets digitala forskarsal finns nu ingångar till alla Riksarkivets digitala arkiv.

Tidigare har vissa delar haft egna plattformar, men nu finns alltså rubrikerna *Ämnesområden*, *Specialsök*, *Alfabetisk lista*, *Nyskannade volymer*, *Nedladdningsbara datamängder* och *Automatiserad handskriftstolkning (HTR)* samlade på Digitala forskarsalens förstasida. I den alfabetiska listan ordnas stora delar av det digitala arkivmaterialet i alfabetisk ordning (både det som finns i sökdata-baser, som skannat material i NAD och som nedladdningsbara datamängder).

1930 års folkräkning

Riksarkivets databas över 1930 års folkräkning har uppdaterats med 144 150 poster/personer fördelade över 56 församlingar i 18 län. Alla personer som var skrivna i Sverige 1930 registreras men enbart personer äldre än 100 år finns sökbara på grund av dataskyddsförordningen.

Du hittar folkräkningen 1930 tillsammans med äldre folkräkningar från 1860, 1870, 1880, 1890, 1900, 1910 i Riksarkivets digitala forskarsal. I folkräkningarna finns uppgifter om alla personer som var skrivna i Sverige vid olika årtionden. Ca 21 miljoner personer finns sökbara. Information om en person i folkräkningen kan ge viktiga grunddata till att gå vidare in i andra arkivhandlingar, exempelvis kyrkböckerna.

Uppdatering av ArkivDigital's födelseregister

Under de senaste veckorna har Arkiv Digital fortsatt arbetet med att uppdatera sitt födelseregister med uppgifter om personer födda 1750–1799. AD har lagt till totalt 559 800 sökbara poster från följande län: Södermanland, Värmland, Västernorrland, Blekinge, Uppsala, Halland och Örebro. Totalt finns det nu mer än 8,4 miljoner poster i registret *Födda, delar av Sverige*.

Disbyt

Passade du på att prova Disbyt under *Disbyt - läs, sök och bidra själv?* under Släktforskardagarna. Upptäckte du fördelarna med att använda Disbyt med full tillgång? Då kanske du inte har skickat in något utdrag från Disbyt ännu. I så fall ska du försöka göra det för att få tillgång till de fylligare resultaten i Disbyt.

Kom ihåg, även om du inte använder Disgen kan du ändå skicka in utdrag till Disbyt. Alla som använder ett släktforskningsprogram, som kan exportera innehållet i GEDCOM-format kan bidra.

På DIS Youtube-kanal finns flera filmer om hur du använder Disbyt.

Trackuback

Ett nytt företag har gett sig ut på den svenska släktforskningsmarknaden. Det Norrköpingsbaserade företaget Trackuback hoppas kunna locka släktforskare genom sin tjänst som sätter släktforskningen i ett historiskt sammanhang. Tjänsten ger dig en möjlighet att väva samman din släktforskning med historiska kartor, arkeologi, demografi, de stora historiska skeendena och lokalhistoria. Tanken är att visualisera sammanhangen som dina förfäder levde i.

Nu har tjänsten lanserats och du som är nyfiken på Trackuback kan registrera dig på hemsidan och köra i gång.

Likt många andra tjänster i branschen är de grundläggande funktionerna gratis och vill man ha tillgång till hela tjänsten betalar man för ett abonnemang (<https://trackuback.com>).

Denna gång har saxen klippt på Rötters, Riksarkivets, ArkivDigital's och DIS webbsidor. MJL

Släktforskarförbundets Riksstämma

Släktforskarförbundets Riksstämma 2021 skulle ha hållits under släktforscardagarna i Göteborg i augusti. Släktforscardagarna tvingades arrangörerna, som bekant, att ställa in och i stället arrangera dem digitalt och stämman blev också uppskjuten. Riksstämman anordnades liksom 2020 i stället digitalt och genomfördes lördagen den 4 september. I stämman deltog 108 röstberättigade ombud. Från DIS Syd deltog Lars Åke Sellberg, Anders Lindberg och undertecknad.

Släktforskarförbundets ordförande Erland Ringborg hälsade ombuden välkomna. Förbundet hade vid 2020 års slut 162 medlemsorganisationer med 62 390 individuella medlemskap, en minskning med 4,5 procent jämfört med föregående år. Med tanke på pandemin stora påverkan på föreningarnas verksamhet konstaterade förbundet att det ändå var en förhållandevis liten minskning.

Stämman fastställde röstlängden. Jan Appelkvist valdes som ordförande för stämman med Eva Dahlberg som vice ordförande. Mikael Hofsten anmäldes som stämmans sekreterare. Ombuden Marianne Ljungström och Lasse Carlsson valdes att jämte ordföranden justera protokollet samt att fungera som rösträknare. Därpå fastställdes dagordningen enligt förslaget i *Angeläget*. Frågan om riksstämman utlysts behörigt besvarades med ja.

Därpå föredrog Erland Ringborg förbundsstyrelsens verksamhetsberättelse för 2020. Liksom för samhället i övrigt har förbundets verksamhet präglats av Corona-pandemin. Från början av mars 2020 tvingades förbundet att ställa in evenemang och möten, för att i större omfattning arbeta digitalt. Ett inbrott och en hackerattack som förbundskansliet utsattes för under 2020 har inneburit mycket merarbete för personalen. Kanslichefen Johanna Schillerström föredrog förvaltningsberättelsen för 2020 och redogjorde för förbundets ekonomi. Den ekonomiska ställningen bedömdes fortsatt god. Årets resultat var 637 000 kr bättre än den uppdaterade budgeten. Förbundets värdepapper hade bokförts till 3,3 miljoner kr. Den realiserade vinsten var 258 000 kr (2019: 184 000 kr). Ett nytt försök kommer att göras med Svenska Kyrkan om samarbete om en ny begravningskiva. Verksamhets- och förvaltningsberättelserna lades till handlingarna.

Föreningens revisor Eva Almqvist föredrog revisionsberättelsen och revisorerna tillstyrkte att stämman skulle fastställa resultat- och balansräkningarna, att årets resultat skulle disponeras enligt förslaget i förvaltningsberättelsen samt att styrelsens ledamöter skulle beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2020, och så beslöt stämman.

Så behandlades flerårsplanen för verksamhet och ekonomi och beslut om avgifter för 2022. Planförslagen föredrogs av Erland Ringborg och Johanna Schillerström. Planeringen för de närmaste åren domineras av den fortsatta utvecklingen av *Sveriges dödbok*. 2021 års version ska täcka åren 1830–2020. Därefter intensifieras arbetet med att skapa en teknisk lösning med dödboken som databas på Rötter med abonnemangsmöjligheter och regelbundna uppdateringar, som ska vara på plats 2023. Fram till dess registreras döda 1815–1829. Det andra huvudspåret är de planerade befolkningsdatabaserna *Sveriges Befolkning 2010* och *Sveriges Befolkning 1940* som är tänkta att erbjudas i den abonnemangsmodell som man planerar för. De kommer förhoppningsvis att ge nya intäkter tillsammans de paketerbjuden som lanserats för *Släkthistoriskt Forum* och *Släktforskarnas Årsbok*. Inga avgiftshöjningar förslogs för 2022.

Under stämman ställdes frågor om personalkostnaderna på sikt och planer för att öka antalet premieprenumeranter. Daniel Berglund, DIS ordförande, frågade om det skulle kunna gå att snabba på utvecklingstakten för dödboken och abonnemangsmodellen. Styrelsen bedömning var att det inte går. Det efterfrågades kursverksamhet om bl.a. kunskap om s.k. hybridmöten, kurser för kursledare och behov av kompetens för digitala utbildningar. Erland svarade att ambitioner på utbildningsområdet finns, men att det inte blir några fysiska kurser hösten 2021. Riksstämman beslöt efter dessa frågor och svar att godkänna förbundsstyrelsens förslag till flerårsplan.

Så övergick stämman till att behandla de motioner som lämnats in. Två av dem hade behandlats av fjolårets riksstämma. En hade lämnats in av Tranås/Ydre Släktforskarförening om att utmärkelsen för berömvärda lokala insatser på släktforskningens område skulle återinföras. Stämman 2020 beslöt att en kommitté skulle tillsättas med uppdrag att föreslå ett reglemente för förtjänstutmärkelser. Kommitténs förslag, som tillstyrkts av förbundsstyrelsen, innebär att det inrättas förtjänststecken i två valörer, guld för nationell nivå och silver för lokal/regional nivå. Stämman beslöt i enlighet med förslagen.

StorStockholms Genealogiska förening stod bakom en motion till fjolårets stämma där det yrkades att riks-

stämman ska återgå till att hållas dagtid under en helg samt att riksstämman inte åter kan förläggas en vardag utan att stämman själv beslutar det. Beslutet i fjol blev att frågan bordlades och förbundsstyrelsen gavs i uppdrag att utreda de stadgemässiga förutsättningarna för beslut. Enligt stadgarna är det så att stämmans förläggning i tid och rum ligger i förbundsstyrelsens händer. Frågan hade diskuterats vid vårens Samrådskonferens, som dock inte gav någon klar vägledning. Styrelsen föreslog stämman att avslå motionen vad gäller beslut om dag och tid för stämman men att förbundsstyrelsen ska uppmanas beakta vad som föreslagits i motionen. I diskussionen framfördes att digitala stämmor skulle kunna vara en lösning liksom hybridmöten. Riksstämmans beslut om den motionen blev att fastställa styrelsens förslag.

Så övergick stämman till att behandla årets motioner. *Motion 1* hade lämnats av Kronobergs Genealogiska Förening med förslag om att förbundet ska utreda en mer rimlig modell för medlemsavgift. Förbundsstyrelsen anser att motionen presenterade en mycket knapphändig utvecklad opinionsyttring i avgiftsfrågan och föreslog stämman att avslå motionen. Efter votering med rösterna 79 för styrelsens förslag och 14 mot avslogs motionen.

Motion 2 stod Göteborgsregionens släktforskare bakom. I den föreslogs att förbundsstyrelsen ska se till att nuvarande och framtida databaser på CD/DVD och USB blir tillgängliga även i framtiden genom ett webbaserat system, att föreslå betalningsmodeller och möjliggöra för medlemsföreningar att kunna publicera sina material. Styrelsen menade att motionen i praktiken handlade om att bekräfta den ambition som lades fast vid fjolårets stämma. Motionens att-satser var redan tillgodosedda enligt förbundsstyrelsens uppfattning. Styrelsens förslag var att stämman ska anse motionen besvarad genom sitt yttrande och det blev stämmans beslut.

Så övergick riksstämman till *valen*. Antalet ledamöter i förbundsstyrelsen ska vara åtta (oförändrat) förutom ordföranden. Stämman valde i fjol om Erland Ringborg som förbundsordförande för 2020 -2022. Erland upprepade fjolårets uppmaning till valberedning att det kan vara dags att tänka på en förnyelse på posten eftersom han blir 82 år 2022.

Till ledamöter av förbundsstyrelsen 2021-2023 omvaldes Kerstin Bingefors, Vadstena, Roger Lönnbjer, Dalby, Carina Strömberg, Frösön och Bertil Sundin, Gnarp. (Viktoria Jonasson, Brämhult, Peter Niwong, Borlänge, Hans Olsson, Forshaga och Bo Peter Persson, Linköping är valda som styrelseledamöter till 2022). Som sammankallande revisor för 2021-2023 utsågs Ingrid Belfrage (nyval). Som revisorsersättare omvaldes Dag Köllerström för 2021-2023.

Valberedningen stod tillförogande för omval. På mötesordförandens förslag omvaldes Rolf Lusth (ordförande), Eva Dahlberg, Thomas Fürth, Jan Henrik Marinder och Cecilia Sandbring till valberedning inför stämman 2022.

Erland Ringborg avtackade mötesordföranden och tackade stämmodeltagarna med orden *Vi ses nästa år, men i vilken form?* Mötesordföranden avslutade därpå årets riksstämma.

Mats J Larsson

Släktforskarförbundets

Örnbergspris och årets eldsjäl

2021 års hederspris till **Victor Örnbergs minne** gick till *Olle Elm*, Lindome, en engagerad och aktiv släktforskare med tyngdpunkten på hemtrakterna i norra Småland och det ofta svårtillgängliga källmaterialet från 1500- och 1600-talen.

En del känner till honom genom de djuplodande artiklar han skrivit för bland annat *Släktforskarnas Årsbok* och *Svensk Genealogisk Tidskrift*, där han sedan många år varit en del av redaktionen. För andra är han ett bekant namn genom sitt engagemang i olika Facebook-grupper, i Anbytarforum och på senare tid också i digitala

släktforskarträffar.

Till yrket är han socionom och har de senaste 30 åren arbetat som organisationskonsult med eget företag. Numera delas tiden mellan arbete och pensionsnärsliv.

Årets eldsjäl 2021 är *Torgny Larsson*, Malmö, som med energi och entusiasm tagit sig an de utmaningar det nya pandemiläget fört med sig.

Han har länge varit en viktig person i Malmö Släktforskarförening och DIS, och har under pandemitiden utmärkt sig genom sina särskilda insatser när det gäller att sprida kunskap om och etablera digitala möten.

Genom att producera ett antal manualer och videofilmer som spridits till föreningar över hela landet har han underlättat arbetet både för föreningar och för enskilda släktforskare som känt sig isolerade.

HÖSTMÖTE DIS Syd

2021-10-23

Plats: Sågenhuset, Ängelholmsgatan 9 Klippan.

Inbjudan och anmälan se sidan 5.

Föredrag: Alf Johansson berättar om byar och socknar i Skåne och hur de uppstod. Lena Ringbrant Eklund berättar om bildhantering i Disgen.

Tid: 13.00 -16.00

ARKIVENS DAG

2021-11-13

Anordnas på flera orter i Blekinge, Halland och Skåne. Kolla vad som arrangeras på din hemort. Årets tema är *Röster i arkiven*.

DIGITALA DIS SYD TRÄFFAR MED ZOOM

Alla träffarna är via Zoom och äger rum första onsdagen i månaden kl. 19.00 - 21.00. Obligatorisk anmälan senast dagen före träffen via vår hemsida <https://dis-syd.se>.

Kontaktperson: Anders Lindberg, 0708-39 79 08, anders.lindberg@dis-syd.se.

Disgenträffar

2021-10-06

Tema: *Dela släktdata (Disbyt och släktpresentationer)*

Vi går igenom de olika möjligheter som finns i Disgen för att dela med sig av ditt släkträd eller presentera det på olika sätt för andra.

2021-11-03

Tema: *Kartan och ortsträdet i Disgen*

Kartan i Disgen är nära knutet till det strukturerade ortsträdet. Vi tittar bl.a. på de nya möjligheterna i Disgen 2021 och tar upp olika frågeställningar.

2021-12-01

Tema: *DNA och Disgen 2021*

Föredrag av Eva Dahlberg, med efterföljande frågestund. DNA-tekniken har bland annat gett oss möjlighet att verifiera släktskap i våra släkträd och även att hitta hittills okända anor och släktingar. Eva berättar om detta och vilka möjligheter som finns i Disgen 2021 för att stödja din DNA-forskning.

Släktforskningscafé med Disgen

Onsdagar mellan kl. 15-17 utom första onsdagen i månaden. Ingen anmälan krävs. Gå vid de angivna tiderna in på facebooklänken; <https://www.facebook.com/groups/DISSyd> eller be att få länken via info@dis.se. Torgny Larsson håller i träffarna.

DIGITALA DISGENTRÄFFAR I BLEKINGEGRUPPEN

Under hösten fortsätter vi med våra digitala Disgen-träffar via Skype, ca. en gång per månad. Vid varje träff har vi en frågestund och sedan behandlar vi något eller några avsnitt i Disgen. Varje träff är max 2 timmar. Är du intresserad att delta?

Hör av dig till Staffan Knös; staffan@dis-syd.se, 070-595 13 38.

KARTKURSER

Höstens kartkurser är fullbelagda. Är du intresserad av vårens kurser kan du kontakta Lena Ringbrant Eklund, lena@dis-syd.se, 070-232 00 79.

HELSINGBORG

Utbildningarna planeras tillsammans med Helsingborgs Släktforskare- och bygdeförening. För närmare information, anmälan och tider se <https://hsbf.se/>. Kontaktperson: Sven Kylefors, 070-329 73 45, sven@dis-syd.se.

Disgenhjälp på plats

Den 1 november kl. 10-12 (ev via Zoom).

Gör din släktforskning enklare

Allmän information om Disgen för dig som börjat släktforska. Den 19 oktober kl. 18.30 via Zoom.

KLIPPAN

Plats: Åsbo Släkt- och Folklivsforskarens lokal, Sågenhuset, Ängelholmsgatan 7, Klippan. Kontaktperson: Lena Ringbrant Eklund, lena@dissyd.se, 070-232 00 79.

Disgenhjälp på plats

Tisdagar jämna veckor erbjuds hjälp med Disgen tisdagar jämna veckor kl. 18.30-21.00.

RONNEBY

Disgenträffar

Plats: ABF:s lokaler på Kungsgatan 2

Tid: 10.00-13.30

Kontaktperson: Bo Lundgren, bo@dis-syd.se, 0735-28 88 25. Ingen anmälan. Fika till självkostnadspris. Höstens tema är aktuella frågor om Disgen. Genomgång av uppdatering till Disgen 2021.

2021-10-16

2021-11-13

2021-12-11

Grunderna i Disgen 2019/2021

Vi planerar för en studiecirkel under hösten 2021 om grunderna i Disgen 2019/2021 tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan i Ronneby. Vi hjälper dig med att ladda ner Disgen 2021 och vid behov konvertera från Disgen 8 vid första träffen. Det blir fem träffar och du använder din egen dator. För medlemmar i DIS Syd är cirkeln gratis.

Plats: Studieförbundet Vuxenskolan, Västra Torggatan 7, Ronneby.

Kontaktperson; Staffan Knös; staffan@dis-syd.se, 070-595 13 38.

SÖLVESBORG

Disgenträffar

Plats: Nakterhuset (f.d. Folkets Hus), Bancks väg 6

Tid: 16.00-19.00

Kontaktperson: Bo Lundgren, bo@dis-syd.se, 0735-28 88 25. Begränsat med platser så ring gärna i förväg. Fika till självkostnadspris. Höstens tema är aktuella frågor om Disgen. Genomgång av uppdatering till Disgen 2021.

2021-10-10

2021-11-07

2021-12-05

Distansutbildning i Disgen 2021

För dig som inte kan komma till de olika träffar som DIS Syd arrangerar, erbjuder vi möjlighet till en lärarledd distansutbildning om grunderna i Disgen. Utbildningen är framtagen av DIS Filbyter. För medlemmar i DIS Syd kostar kurskompendiet 800 kr.

Är du intresserad? Kontakta då Anders Lindberg, anders.lindberg@dis-syd.se, 0708-39 79 08.

DISkutabelt som pdf ?

Om du önskar få alla nummer av **DISkutabelt** som pdf, erbjuder vi den möjligheten. Samtidigt som tidningen ges ut får du en e-post som innehåller pdf-filen. Det ger både en minskad belastning på miljön och en besparing.

Vill du ha tidningen som pdf? Skicka namn och gärna medlemsnummer till Staffan Knös på staffan@dis-syd.se.

Tänk på att pdf-filen skickas till den e-postadress du har i DIS medlemsregister. Hur du ändrar uppgifter i medlemsregistret kan du se under Adressändring i redaktionsrutan på sidan 2.

Välkommen att teckna dig för vårt nyhetsbrev via hemsidan eller vårt kansli!

Som medlem i Hallands Släktforskarförening har du fri tillgång till vår Medlemsportal med drygt en miljon halländska släktuppgifter.

Härigenst är Hallands landskapsblomma

 Hallands Släktforskarförening
e-post: info@hallandsslaktforskare.se
tfn 035-12 82 72
hallandsslaktforskare.se

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning retur
med den nya adressen till:

DIS Syd
Porfyrvägen 20
224 78 Lund

B PP Sverige, Port Payé

Styrelse

Ordförande

Viveca Kristiansen
Sjövägen 3
274 54 Skivarp
0738-33 24 64
viveca@dis-syd.se

Vice ordförande

Lena Ringbrant Ekelund
Kamrersgatan 17
264 31 Klippan
070-232 00 79
lena@dis-syd.se

Kassör

Marie Munke
Smålandsvägen 38
286 35 Örkeljunga
070-344 21 12
marie@dis-syd.se

Sekreterare och Redaktör

Mats J Larsson
Lekholms väg 35
291 46 Kristianstad
0703-72 75 01
mats@dis-syd.se

Utbildningsansvarig

Anders Lindberg
Luzernvägen 1 D
227 38 Lund
0708-39 79 08
anders.lindberg@dis-syd.se

Webbmaster

Lars Åke Sellberg
Husmansvägen 10
227 38 Lund
070-587 39 68
larsake@dis-syd.se

Ledamot

Bo Lundgren
Tostebergavägen 11
295 73 Nymölla
0735-28 88 25
bo@dis-syd.se

Ledamot

Magnus Hellblom
Soldat Bohms gata 13
226 51 Lund
0733-36 01 02
magnus@dis-syd.se

Ledamot

Staffan Knös
Kungsgatan 34
372 37 Ronneby
070-595 13 38
staffan@dis-syd.se

Faddrar

Disgen

Anders Larsson
Mellang 3 A lgh 1103
233 32 Svedala
anders@dis-syd.se

Disgen

Arne Sörlöv
Norra Alnaryd 216
370 33 Tving
0721-50 53 33
arne.s@dis-syd.se

Disgen

Bengt Kjällerström
Östra Vallgatan 41
223 61 Lund
070-270 39 44
bengt@dis-syd.se

Disgen

Bo Lundgren
Tostebergavägen 11
295 73 Nymölla
0735-28 88 25
bo@dis-syd.se

Disgen

Carl Strandberg
Strandpromenaden 20
234 39 Lomma
0705-94 27 75
carl@dis-syd.se

Disgen

Magnus Hellblom
Soldat Bohms gata 13
226 51 Lund
0733-36 01 02
magnus@dis-syd.se

Disgen

Staffan Knös
Kungsgatan 34
372 37 Ronneby
070-595 13 38
staffan@dis-syd.se

Disgen

Sven Kylefors
Kantorsgatan 22
254 54 Helsingborg
070-329 73 45
sven@dis-syd.se

Disgen

Torgny Larsson
Östra Hyllievägen 17
216 21 Malmö
0707-41 40 18
torgny@dis-syd.se

Karthantering och Disgen

Lena Ringbrant Ekelund
Kamrersgatan 17
264 31 Klippan
070-232 00 79
lena@dis-syd.se

Min Släkt

Lotta Sörensen
Nexövägen 27 C
294 35 Sölvesborg
0760-14 12 62
lotta@dis-syd.se

Övriga funktionärer

Valberedning samman- kallande

Ingemar Odenbrand
Rudeboksvägen 365
226 55 Lund
070-732 58 46
ingemar@dis-syd.se

Disbytbud och revisor

Kent Hektor
Götgången 18
271 44 Ystad
0707-53 02 01
kent@dis-syd.se

Hedersordförande

Jan Nilsson
Lagerlöfs väg 14
245 32 Staffanstorp
0767-89 57 88